

Habitat: Ecologisch Denken in de Architectuur

van den Heuvel, D.

Publication date

2020

Document Version

Final published version

Published in

Waarden voor Overleven

Citation (APA)

van den Heuvel, D. (2020). Habitat: Ecologisch Denken in de Architectuur. In C. Nevejan, & H. Abi Farès (Eds.), *Waarden voor Overleven: Cahier 1* (pp. 26-29). Het Nieuwe Instituut.
<https://openresearch.amsterdam/nl/page/56353/katern-1-polyphonic-cities>

Important note

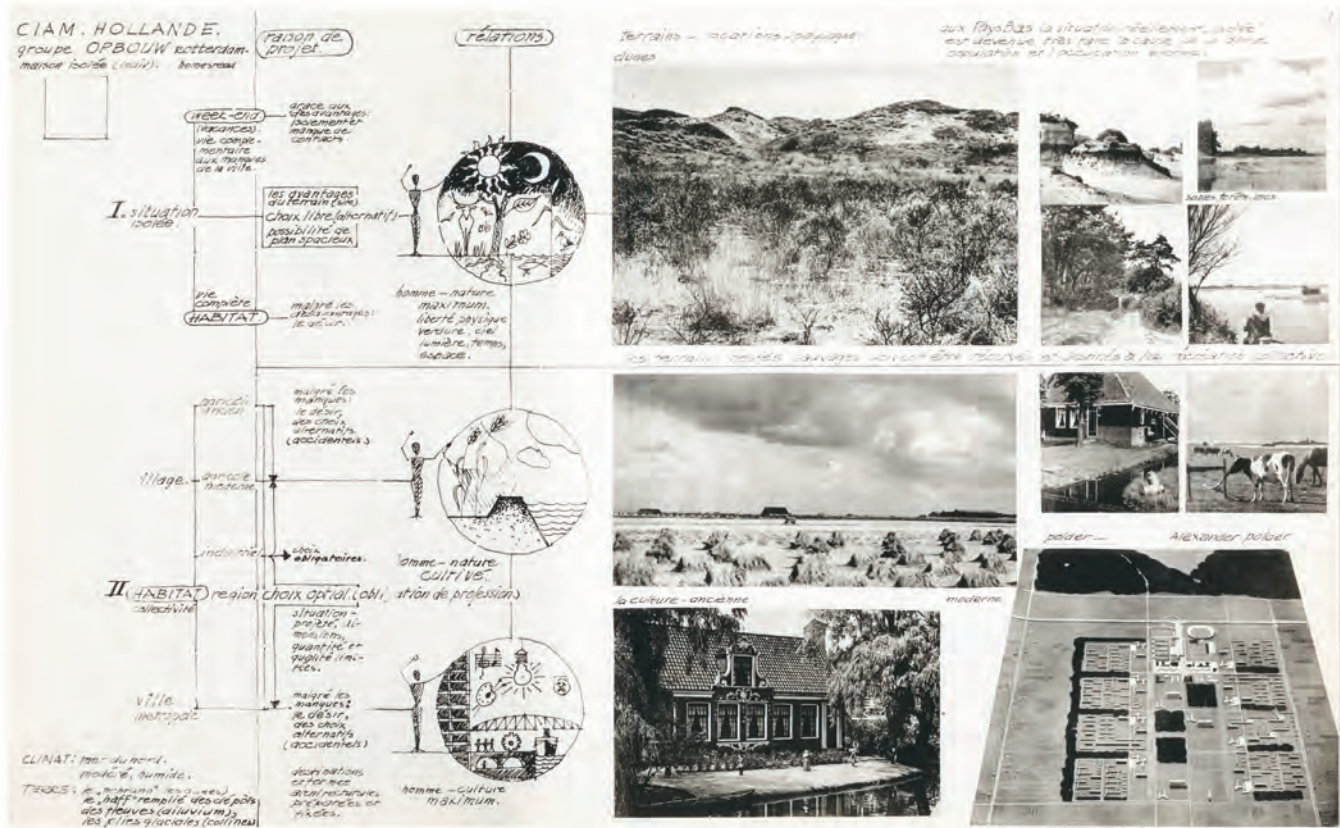
To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Bijdrage aan de CIAM-conferentie getiteld Habitat (1956), Romke Romke de Vries. Paneel met analyses van Nederlandse landschapstypen en hun bewoning. || Contribution to CIAM conference on Habitat (1956) by Romke Romke de Vries. Panel with analysis of Dutch landscape types and their inhabitation. © Het Nieuwe Instituut BAKE_f15-1

Dirk van den Heuvel
 Universitair Hoofd Docent bij de leerstoel Woningbouw van de afdeling Architectuur aan de TU Delft. Hij is tevens Hoofd van het Jaap Bakema Study Centre bij het Nieuwe Instituut in Rotterdam. Zijn meest recente boek is Jaap Bakema and the Open Society' (Archis, 2018).

HABITAT: ECOLOGISCH DENKEN IN DE ARCHITECTUUR

Dirk van den Heuvel

In de architectuur is 'habitat' een ontwikkende term. Dit is voor sommige mensen misschien een verrassende constatering: habitat lijkt immers op een vanzelfsprekende manier nauw verwant te zijn aan de term *habitare*, verblijven, aan de architectuur die voorziet in huizen en huisvesting.

Toen de ecologische term in de jaren 1950 in de architectuur werd geïntroduceerd in de avant-gardistische kringen rondom het Congrès Internationaux d'Architecture Moderne (CIAM) en Team 10, ontwikkelde deze zich tot een veelbesproken en omstreden onderwerp. Het begrip habitat initieerde niet alleen een heroverweging van het huisvestingsvraagstuk, maar bracht ook een totaal nieuwe opvatting van de architectuur met zich mee. Het was niet langer mogelijk gebouwen en steden te beschouwen als discrete, geïsoleerde objecten, want ze moesten worden begrepen als onderdelen van een groter geheel: een omgeving of habitat. De architectuur was niet langer een autonome discipline, maar werd relationeel, ingebed en contextueel.

De habitat heeft de architectuur bereikt via de biologie, de sociale geografie en de antropologie. De term heeft een koloniale ondertoon van veronderstelde ontdekking en verkenning, van andere soorten en andere mensen. In de

architectuur werd de term habitat in eerste instantie geassocieerd met het inheemse, het landelijke en het primitieve en met een naar men veronderstelde onbewuste cultuur. Het gebruik ervan om de westerse stadsplanning en huisvesting te heroverwegen kan als een provocatie worden opgevat. De Architectuur – met een hoofdletter A – wordt gebruikelijk geassocieerd met de cultuur, zelfbewustzijn, de verlichting en vooruitgang. De bedoeling was ongetwijfeld om de discipline open te breken en zo te transformeren.

Als een disruptieve term haalt habitat de door de architectuur veronderstelde zekerheden steeds opnieuw onderuit. Het ecologische denken heeft de reikwijdte van de architectuur vergroot in termen van territorium, diversiteit, schaafeffect en tijdsbesef. Het heeft de eerste aanzet gegeven tot een bewustzijn van de manier waarop ook de architectuur is onderworpen aan de trage processen van het klimaat en de geologie, hoe patronen van bewoning en toe-eigening (zowel de harmonieuze als de uitbuitende) leiden tot transformaties, en hoe dergelijke, onomkeerbare transformaties op hun beurt leiden tot geheel nieuwe omgevingen.

De geselecteerde tekeningen – afkomstig uit de Nederlandse Rijkscollectie voor Architectuur en Stedenbouw – zijn voorbeelden van dit ontluikende ecologische besef, waarvan de volledige impact ook steeds niet geheel door de architectuur en stedenbouwkunde is

HABITAT: ECOLOGY THINKING IN ARCHITECTURE

Dirk van den Heuvel

Habitat is a disruptive term in the discipline of architecture. This might be a surprise to some, since habitat seems to be naturally and closely related to architecture. After all, the term stems from the Latin *habitare*, to dwell, and architecture provides houses and housing.

When this ecological term was introduced into architecture in the 1950s, in the avant-garde circles of the Congrès Internationaux d'Architecture Moderne (CIAM) and Team 10, it became a hotly debated and contested topic. Next to rethinking the housing question, the notion of habitat brought a profoundly new way of conceiving architecture. No longer could one consider buildings and cities as discrete, isolated objects, but instead they were to be understood as part of a larger whole, an environment or habitat. Architecture was no longer a discipline of autonomy, but something relational, embedded and contextual.

Habitat comes to architecture through biology, social geography, and anthropology. The term has colonial overtones of so-called discovery and survey, of other species and of other people. In architecture, the term habitat was initially associated with the vernacular, the rural, the primitive, and an assumedly

unconscious culture. To use it to reconceptualise Western urban planning and the field of housing might be considered an act of provocation. Architecture – with a capital A – conventionally belongs to the domains of culture, self-consciousness, enlightenment, and the advanced. Surely, it was intended to expand and transform the discipline.

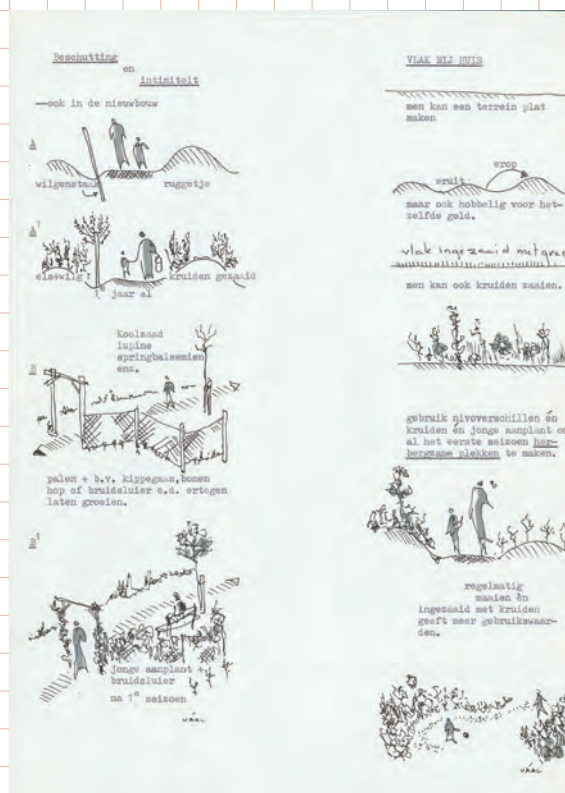
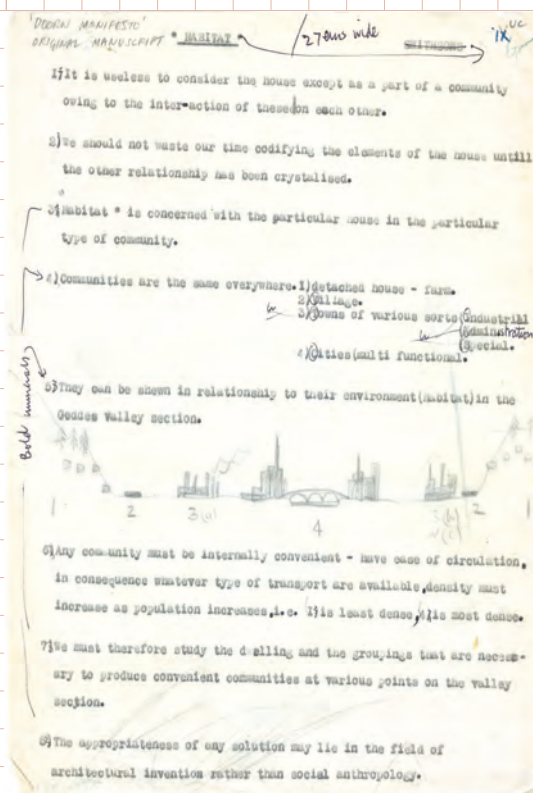
As an expanding notion, it persists in architecture, unsettling assumed certainties. Ecological thinking has enlarged the scope of architecture in terms of territory, diversity, scale effect, and notions of time, bringing about a first awareness regarding the way architecture is also subjected to the slow processes of climate and geological formation, and how patterns of inhabitation and appropriation (harmonious ones as well as exploitative ones) instigate transformation, and how through such (irreversible) transformation wholly new environments are created.

The selected drawings – from the Dutch national collection for architecture and urban design – are examples of such burgeoning ecological awareness, while the full impact is still not completely internalised by the disciplines of architecture and urban planning. They are part of the forthcoming book, *Habitat: Ecology Thinking in Architecture*, which will be published by NAI010 publishers, and is edited by Dirk van den Heuvel, Janno Martens, and Victor Muñoz Sanz.

Dirk van den Heuvel
Associate Professor with the chair of Architecture & Dwelling at TU Delft. He is also Head of the Jaap Bakema Study Centre at Het Nieuwe Instituut, Rotterdam. His most recent book publication is 'Jaap Bakema and the Open Society' (Archis, 2018).

ισοποπία
N+H+N

Z. Y. BALANS/BALANCE

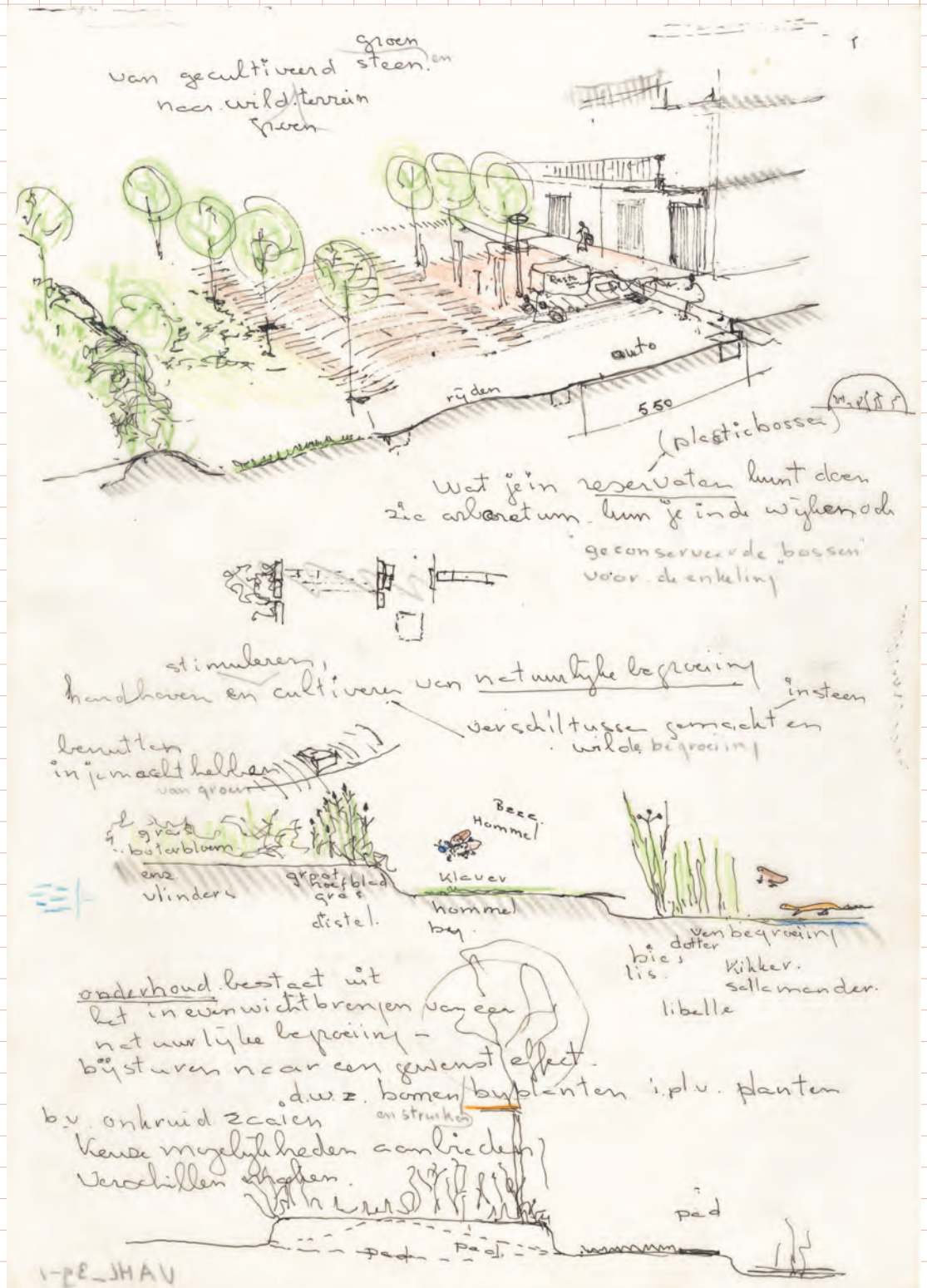
Links: Verklaring over habitat, bekend als het Manifest van Doorn (1954), door Jaap Bakema, Aldo van Eyck, Daniël (Sandy) van Ginkel, Hans Hovens Greve, Peter Smithson en John Voelcker. Deze versie komt uit de Alison and Peter Smithson papers. || Left: Statement on Habitat, or the Doorn Manifesto (1954) by Jaap Bakema, Aldo van Eyck, Daniël (Sandy) van Ginkel, Hans Hovens Greve, Peter Smithson, and John Voelcker. This version is from the Alison and Peter Smithson papers. © Het Nieuwe Instituut TTEN_9

Rechts: Bladzijde uit schetsen en aantekeningen over de relatie tussen de stad en de natuur (1970 - 1972), Joost Vahl. || Right: Sheet from sketches and notes on the relationship between city and nature (1970 - 72) by Joost Vahl. © Het Nieuwe Instituut VAHL_39-22

geïnternaliseerd. Ze maken deel uit van het te verschijnen boek *Habitat: Ecology Thinking in Architecture* dat wordt uitgegeven door NAI010

uitgevers onder redactie van Dirk van den Heuvel, Janno Martens en Victor Muñoz Sanz.

Bladzijde uit schetsen en aantekeningen over de relatie tussen de stad en de natuur (1970 - 1972), Joost Váhl. || Sheet from sketches and notes on the relationship between city and nature (1970 - 72) by Joost Váhl. © Het Nieuwe Instituut VAHL_39-1

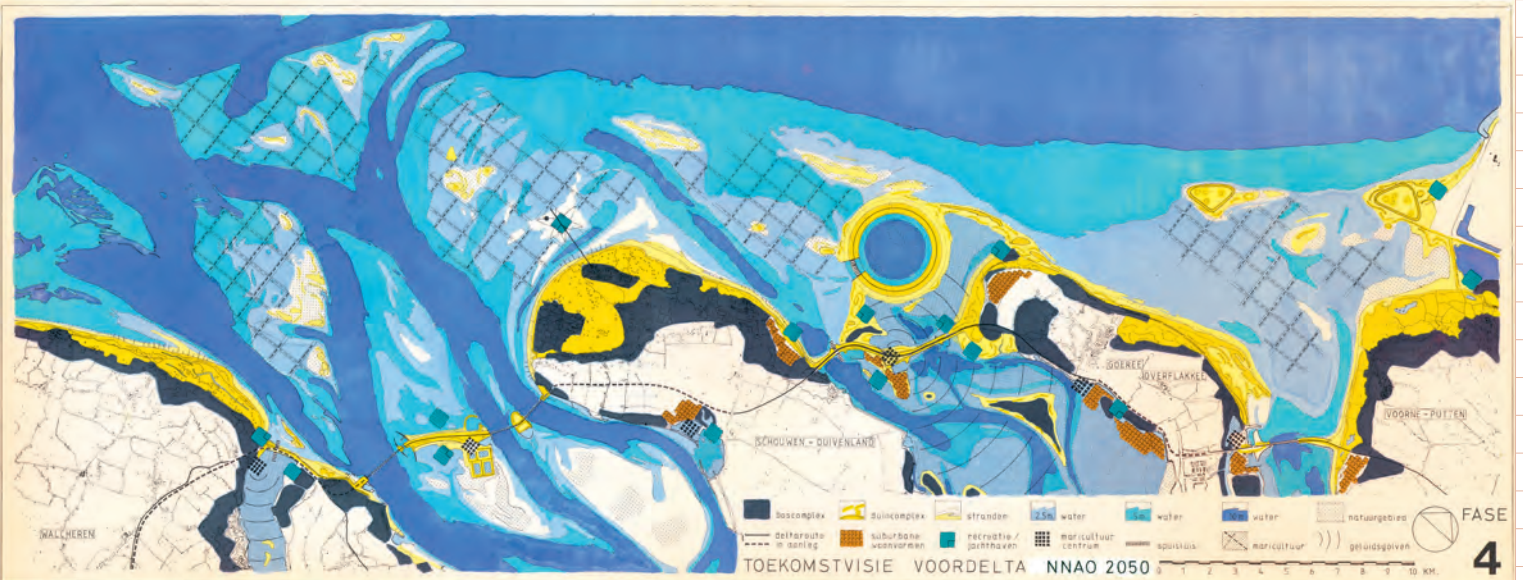

調和

1-2E

BALANS/BALANCE

BALANS/BALANCE

Toekomstvisie voor de Zeeuwse kust in het jaar 2050, inclusief nieuwe marineculturen en wonen recreatieprogramma's voor het onderzoeksproject en de tentoonstelling Nederland Nu Als Ontwerp (1986 - 1987), Peter Terreehorst. || Future vision for the coast of Zeeland for the year 2050, with integration of new marine cultures, housing, and leisure programmes, for the research project and exhibition Nederland Nu Als Ontwerp (1986 - 1987) by Peter Terreehorst. © Het Nieuwe Instituut NNAO_544-4

Dichthedenstudie voor Tanthof Delft, tweede ontwerpvoorstel (ongedateerd, waarschijnlijk circa 1970), Jaap Bakema. || Study of densities for Tanthof Delft, second design proposal (undated, probably ca. 1970) by Jaap Bakema. © Het Nieuwe Instituut BROX_1628t3961-10

5 X BALANS / BALANCE

Баланс

संतुलन

平衡

Збалансованість